

LESZEK KAŁKOWSKI

Historyczne polisy ubezpieczeniowe w finansach i w kolekcjach

Polisa ubezpieczeniowa jest dokumentem potwierdzającym zawarcie umowy pomiędzy zakładem ubezpieczeniowym a jego klientem. Ubezpieczenia w Europie – także na ziemiach polskich – mają długą tradycję wywodzącą się z XVIII-wiecznych kas ogniowych. Po zaborach w II Rzeczypospolitej funkcjonowało około 30 firm ubezpieczeniowych, głównie w formie spółek akcyjnych. W tekście zaprezentowano, na podstawie informatorów, kilkanaście charakterystycznych zakładów ubezpieczeniowych oferujących w owych latach około 10 różnych form ubezpieczeń, głównie jednak z zakresu ochrony ogniowej, odpowiedzialności cywilnej i zdrowia. Przykładowo wybrane towarzystwa ubezpieczeniowe emitowały polisy na około 100 mln zł składek i pokrywały około 45 mln zł wypłaconych odszkodowań. W obiegu było wówczas kilkanaście tysięcy różnorodnych w treści i formie polis ubezpieczeniowych. Polisy te stanowią ciekawą dokumentację historyczną ówczesnych walut, oprocentowania, skali ryzyka, także form graficznych. Jako atrakcyjny temat kolekcjonerstwa występują na rynku antykwarycznym.

Ustawa o działalności ubezpieczeniowej¹ określa **polisę** jako dokument ubezpieczeniowy potwierdzający zawarcie umowy pomiędzy zakładem ubezpieczeniowym a jego klientem. Precyzuje się w niej przedmiot i zakres ubezpieczenia, warunki otrzymania odszkodowania, wysokości składki i sumy odszkodowań oraz okres, na jaki została zawarta umowa.

Ubezpieczenia mają w Polsce długą tradycję, wywodzącą się z XVIII-wiecznych kas ogniowych, początkowo opartych na wzorach zagranicznych. Rozwój ubezpieczeń – jako działalności handlowej – przypada u nas na okres zaborów. Pierwsze towarzystwa ogniowe działały jako zakłady ubezpieczeń wzajemnych. Wykupienie polisy chroniącej budynek przed pożarem było obowiązkowe dla wszystkich mieszkańców miast, potem rozszerzono ten obowiązek na budynki wiejskie. Z początkiem XIX wieku na ziemiach polskich pojawiły się ubezpieczenia na życie.

Ramy prawne działalności ubezpieczeniowej powstały na początku naszej niepodległej państwowości. W okresie międzywojennym pojawili się liczni ubezpieczyciele. W 1918 r. działało 17 prywatnych firm ubezpieczeniowych, w trzy lata później było ich już 32, a w 1925 r. aż 67.

1. Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej.

Na początku lat trzydziestych połowa tych zakładów figurowała w Roczniku Informacyjnym o Spółkach Akcyjnych w Polsce. W 1930 r. działało na terenie Rzeczypospolitej Polskiej 19 towarzystw ubezpieczeniowych w formie prawnej spółki akcyjnej, o łącznym kapitale własnym około 26 mln zł. Dziewięć z tych największych spółek zbierało rocznie w granicach 100 mln zł składkę z tytułu ubezpieczenia, z tego ubezpieczenia od ognia 74 proc., nieszczęśliwych wypadków 14 proc., kradzieży, OC i AC 12 proc.

Szkodowość – czyli relacja wypłaconych odszkodowań do wpłaconych składek, wynosiła pod koniec lat dwudziestych 46,7 proc.

Poniżej przedstawimy najważniejsze dane osobowe i finansowe poszczególnych ubezpieczycieli, zaczerpnięte z informatora o spółkach akcyjnych.

Najstarsze na ziemiach polskich, działające od 1803 r., Towarzystwo Ogniove dla Miast – już z obowiązkowym ubezpieczeniem budynków od pożarów – przekształciło się w 1921 r. w Polską Dyрекcję Ubezpieczeń Wzajemnych, a w 1928 r. w Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych.

Nr. 1454. Krakowskie Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie. (1860).

Société Cracovienne d'Assurances Mutuelles à Cracovie.
 ADR: Kraków, ul. Basztowa 6-9. Teleg: Floryanow – Kraków.
 PRZYDZIUM – PRESIDENTS – VORSTAND: Jan bar. Konopka (Pres), Mieczysław Urbański (I. V. Pres), Dr. Adam Głuski (II. V. Pres).
 RADA NADZ. – CONS. D'ADMIN. – AUF SICHTSRAT: Feliks Domański, Dr. Feliks Druśbański, Aleksander Dworski, Jan br. Goetz-Obojski, Jan Gózkowski-Janicki, Zdzisław Hurdyński, Dr. Faustyn Jakubowski, Dr. Edmund Kamiński, Stanisław Konopka, Inz. Antoni Lewicki, Dr. Ferdinand Mais, Leon Podlewski, Ing. Karol Rolle, Dr. Stefan Skrzyński, Piotr Treter, Dr. Walerjan Zaklik.
 WYDZ. WYK. – COMIT. EXECUT. – EXEKUTYWKOM: Ing. Karol Rolle, Feliks Domański, Dr. Stefan Skrzyński.
 DYR. – DIR: Edmund Gliniński-Piotrowski (dyr. nac. – dir en chef – Gen.-Dir.), Stefan Myszkowski, Karol Witkowski.
 DDZ. – SOUCOURS. – FILIALEN: Katowice, Kraków, Lwów, Poznań, Warszawa.
 OBROT w 1928 r. w złotych – CHIFFRE D'AFF. en 1928 en zlotys – UMSATZ per 1928 in Zlotys:

Działy ubezpieczeniowe – Branches d'assurance – Versicherungsbranchen		Słabski pobrane Primes perçus Prämienentnahme	pożyczono – in- directes – di- retkes Geschäft	Słabski przekazane à s'y faire rean- barer] – Primes Rückversicher. - Prämien.
za życie	Vie	3,840,431.71	—	878,470.19
Od wypadków i odpow. cywil.	Accidents et resp. civ.	530,962.30	280,918.40	468,193.87
Od ognia	Incendie	4,248,073.01	2,473,026.35	2,892,007.70
Od kradzieży	Vol	377,919.09	—	236,401.00
Auto-casco	"Auto-casco"	131,092.70	49,739.80	186,454.00
Od grabieżnictwa	Gréle	1,389,423.32	838,351.77	1,260,326.39
		10,600,910.73	3,342,036.32	5,965,983.15

Działy wypłacone Sommes payées Behalte Schiden		pożyczono – in- directes – di- retkes Geschäft	liczba reasurancji w wypła- tach na wykup – Part des rétroces- sionnements des les- sionnaires rée] – Schadenanteil der Rückversicherer
Na życie	Vie	511,730.17	440,054.75
Od wypadków i odpow. cywil.	Accidents et resp. civ.	159,825.91	143,813.73
Od ognia	Incendie	2,178,473.49	1,801,215.34
Od kradzieży	Vol	144,937.67	93,965.83
Auto-casco	"Auto-casco"	103,330.28	88,791.93
Od grabieżnictwa	Gréle	1,231,994.93	1,108,795.42
		4,329,694.65	3,882,545.70

Suma ogólna ubezpieczeń na życie – Montant des polices d'assurance sur la vie – Gesamtsumme der Lebensversicherungen – Zł. 82,446,134.82

Krakowskie Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie – od swojego patrona św. Floria- na zwane „Florianką” – posiadało długą tradycję działania na terenie Galicji jako prywatna spółka. Zajmowało się głównie ubezpieczeniami na życie, ubezpieczeniem od ognia i od gradobicia. Tego ostatniego nie oferowały inne towarzystwa ubezpieczeniowe. W 1928 r. „Florianka” należała do naj- większych towarzystw tego typu.

Nr. 1455. Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych. (1803). ADIR: Warszawa, ul. Kopernika 30/40. Teleg: Wzajemność-Warszawa. DYR: Dyr. Władysław Strzelecki (następca dyr. – dir. general – Gen. Dir.). KOMISARZ ZADWOY – COMMISSAIRE D'ÉTAT – STAUERKOMMISSAR: Dr. Jan Stanisław Łazowski (dyrektor Państw. Urzędu Kont. Ubezpieczeń – directeur de l'Office d'Etat du Contrôle des Assurances – Direktor des Staatsamtes für Versicherungs-Kontrolle).

ALLGEMEINE VERSICHERUNGSANSTALT AUF GEGENSEITIGKEIT. POWSZECHNY ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH. DISTRIKT OKRĘG Kraków. POLISA Nr. 310000. Kalk über dem vorgedruckten Versicherungsschein beigefügtenes Schema, das in dieser Versicherungsschein...

POWSZECHNY ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH. POLIS. Odbiór: Kraków. Nr. 3569. Ubezpieczony: Ryszard Marian, Kraków, ul. Ochłomska nr 3. Zarząd Główny w Warszawie, Al. Jerozolimskie 41, tel. 78-45.

POLSKA DYREKCYJA UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH. (ROK ZAŁOŻENIA 1803). NAIKWIĘKSZY I NAJSTARSZY W POLSCE ZAKŁAD UBEZPIECZENIOWY. UBEZPIECZENIA OD OGŃIA budowli zwykłych i fabrycznych oraz wszelkiego rodzaju ruchomości.

Towarzystwo Ubezpieczeń „Przeźorność”, z długą tradycją sięgającą 1891 r., zostało w 1937 r. zarejestrowane na Giełdzie Pieniężnej w Warszawie, z kapitałem zakładowym sięgającym 2 mln zł i 82 500 akcji po 25 zł. Specjalizowało się w ubezpieczeniach na życie oraz od ognia. Szkodowość w tym towarzystwie wyniosła w 1928 r. 50 proc.

TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ „PRZEZORNOSC” SPOŁKA AKCYJNA
 Dział ubezpieczeń na życie
 Nr. 889973
 1206/36
 Kwit na opłaconą składkę
 Termin płatności: 15.10.1937
 Polisa Taryfa
 Oddział w _____ Agent
 Ubezpieczony WP. _____
 Należność za 177 roku
 Składka 65,39 % 1,93 % 92,34 Razem
 Wkładka 65,39 % 1,93 % 92,34 Razem
 Dolicza się:
 Oczymałem dn. 1937
 Dyrekcja Towarzystwa Ubezpieczeń „Przeźorność”
 Sądowa Akcyjna

Nr. 1443. Towarzystwo Ubezpieczeń „Przeźorność”, Spółka Akcyjna. (1891).
 ADR: Warszawa, plac Małachowski 4. Teleg: Przeźorność — Warszawa.
 RADA ZARZ. — CONS. d'ADMIN. — AUFSICHTSRAT: Ing. Piotr Dzwiecki (Pres.), Józef Evert (V. Pres.), E. H. Lever (V. Pres.), Bronisław Barylski, Sir Joseph Dunn, D.Y.R. — DIR: Zdzisław Frelch (dyr. zarz. — dir. en chef — Gen.-Dir.), L. G. Blomfield, Albert Pudewill, Zdzisław Reklowski.
 ODZ. — SUCCURS. — FILIALEN: Katowice, Kraków, Lwów, Łódź, Piotrków Tryb., Poznań, Wilno.

OBROT w 1928 r. w złotych — CHIFFRE d'AFF. en 1928 en zlotys — U. 1928 in Zlotys.

Działy ubezpieczeniowe — Branches d'assurance — Versicherungsbranchen			Saliski pobrane Primes perçues Prämienabnahme		Ekw. Kur. Róż.
			bezpośrednio — directement — direkt	pośrednio — indirect — indirekt	
Na życie	Vie	Leben	1.301.577,07	52.928,69	
Od wypadków	Accidents	Unfall	53.781,65	108.349,50	
Od ognia	Incendie	Feuer	2.350.196,81	—	1,5
Od kradzieży	Vol	Diebstahl	948.983,76	12.576,24	
Transportów	Transports	Transport	166.593,47	—	
			4.120.762,76	170.851,73	2,2

Saliski wypłacone Sinistres réglés Reschite Schäden			Uz. ran. Fari. sion. Sąd. Róż.		
			bezpośrednio — directement — direkt	pośrednio — indirect — indirekt	
Na życie	Vie	Leben	171.377,22	11.655,53	
Od wypadków	Accidents	Unfall	13.496,57	46.342,07	
Od ognia	Incendie	Feuer	1.704.952,11	—	1,5
Od kradzieży	Vol	Diebstahl	157.527,21	4.386,98	
Transportów	Transports	Transport	37.169,82	—	
			2.084.522,93	62.384,50	1,4

Ogólna suma ubezpieczeń na życie — Montant des polices d'assurance sur la vie — Gesamtsumme der Lebensversicherungen Zł. 20.828.541.—
 1928 in Zlotys.

KAPITAŁ: Zł. 2.062.500 podz. na 82.500 akc. okazie. nom. wart. Zł. 25.

Nr. 1440. Towarzystwo Ubezpieczeń „Polonia”, Spółka Akcyjna. (1917).
 ADR: Warszawa, pl. Napoleona 3. Teleg: Towpol — Warszawa.
 RADA ZARZ. — CONS. d'ADMIN. — AUFSICHTSRAT: Stanisław Ł. Laskowski (Pres.), Dr. IIII Edgardo Romberg (V. Pres.), Dr. Angelo Arta, Walter de Finkel, Antoni Gintort, Hipolit Gliwie, Stanisław Meyer, Ing. Edward Missana, Józef Kacimierz Seweł, Włotor Wiesner.
 DIR: Ing. Edward Missana.
 AGENTURE GŁ. — SUCCURS. et AGENCES GÉNÉR. — FILIALEN u. HAUPTN. STÜTTEN: Hgoczeż, Czesoczożwa, Katowice, Kraków, Lwów, Łódź, Poznań, Włłno.
 w 1928 r. w złotych — CHIFFRE d'AFF. en 1928 en zlotys — UMSATZ per in Zlotys

ubezpieczeniowe — Branches d'assurance — Versicherungsbranchen			Saliski pobrane Primes perçues Prämienabnahme		Saliski wypłacone Sinistres réglés Reschite Schäden
			bezpośrednio — directement — direkt	pośrednio — indirect — indirekt	
wiedz. a mierz. wół	Respns. civile	Hafpflicht Feuer	157.641,08	—	72.471,35
Incendie	Feuer	—	3.058.377,81	594.237,40	2.837.843,43
Vol	Diebstahl	—	524.833,51	96.089,59	438.528,19
Transports	Transport	—	115.019,14	3.199,05	301.288,05
Auto-casco	Auto-casco	Glas	—	30.591,56	—
Vitres	—	—	827.810,66	—	—
			4.523.882,20	1.124.810,50	3.542.781,92

Saliski wypłacone Sinistres réglés Reschite Schäden			Istota wypłacon. w złotych — Total des sinistres réglés en zlotys		
			bezpośrednio — directement — direkt	pośrednio — indirect — indirekt	
wiedz. a mierz. wół	Respns. civile	Hafpflicht Feuer	18.380,57	—	7.076,16
Incendie	Feuer	—	714.881,00	410.947,96	1.707.897,53
Vol	Diebstahl	—	261.965,75	184.906,87	223.475,93
Transports	Transport	—	199.310,02	261,81	151.435,05
Auto-casco	Auto-casco	Glas	—	19.595,00	—
Vitres	—	—	176.312,76	—	—
			1.767.466,08	557.711,59	2.109.347,67

Zł. 1.630.000 podz. na 70.000 akc. okazie. nom. wart. Zł. 15.

Towarzystwo Ubezpieczeń „Polonia” powstało w 1917 r. i posiadało filie w 9 miastach polskich. Dysponowało kapitałem 1,05 mln zł, podzielonym na 70 000 akcji po 15 zł. Obrót składek w 1928 r. wyniósł 4,5 mln zł przy stosunkowo niskiej szkodowości (31 proc.). Początkowo akcje i polisy opiewały na marki polskie.

Nr. 1438. „Patria”, Polskie Towarzystwo Asekuracyjne i Reasekuracyjne, Spółka Akcyjna. (1917).

ADR: Warszawa, ul. Józefa i Polowej, Potas-Wyżwa
RADA ZARZĄDZ. — CONS. d'ADMIN. — AUFSICHSRAT: Henryk hr. Potolski (Prez.), Kazimierz Kozłowski (V. Prez.), Antoni Skonieczny (V. Prez.), Adamantjusz Rubinow, Jan Adam Jesiorowski, Karol hr. Kaspryski, Janusz Januszowski, Antoni Winiarski.

DIR. — DIR. Dr. Henryk Szlachetka (dyr. zarz. — dir. en chef — Gen. Dir.)
Dr. Mieczysław Budowski, Bolesław Dobrzycki (V. Dir.),
ODZ. i AGENTURY GŁ. — DIRECTEURS et AGENCES GÉNÉRALES — FILIALES et HAUPT-AGENTUREN: Białystok, Częstochowa, Katowice, Kraków, Łódź, Poznań, Równo, Warszawa, Wilno.

OBROT w 1928 r. w złotych — CHIFFRE D'AFF. en 1928 en zlotys — UMSATZ ges 1928 in Zloty:

Działalność ubezpieczeniowa — Branches d'assurance — Versicherungszweige		Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	Bilansy ogólnego stanu (bilansy ogólnego stanu)	
		Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	
Na życie	Vie	Leben	428.986 19	107.502 02	24.638 99
Od wypadków	Accidents	Unfall	—	—	303.803 00
Od odpowiedzialności cywilnej	Respons. civile	Haftpflicht	617.794 36	117.569 46	439.632 76
Od ognia	Incendie	Feuer	—	—	321.360 61
Od kradzieży	Vol	Diebstahl	—	—	14.137 63
Transportów	Transports	Transport	618.625 26	54 91	120 07
Auto-casco	Auto-casco	Auto-casco	—	—	498.268 13
Auto-casco	Auto-casco	Hagel	—	—	—
Od gradobicia	Grêle	—	—	—	—
			1.768 518 51	337 59	1.531 108 87

Wynagrodzenie i wypłaty — Honoraires et paiements

Działalność ubezpieczeniowa — Branches d'assurance — Versicherungszweige		Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	Bilansy ogólnego stanu (bilansy ogólnego stanu)	
Na życie	Vie	Leben	—	—	43 000
Od wypadków	Accidents	Unfall	81.955 54	188 473	—
Od odpowiedzialności cywilnej	Respons. civile	Haftpflicht	107.016 41	188 473	—
Od ognia	Incendie	Feuer	—	—	15 371
Od kradzieży	Vol	Diebstahl	—	—	18
Transportów	Transports	Transport	369 948 82	92 014	—
Auto-casco	Auto-casco	Auto-casco	—	—	—
Auto-casco	Auto-casco	Hagel	—	—	—
Od gradobicia	Grêle	—	—	—	—
			638 921 37	386 135	—

Wzrost sumy ubezpieczeń na życie — Montant des polices d'assurance sur la vie — Gesamtsumme der Lebensversicherungen

KAPITAŁ: ZŁ. 500.000 pozb. na 50.000. akc. nom. wart. ZŁ. 1.000.000.
KAPITAŁ: ZŁ. 500.000 represent. par 50.000 act. nom. et. a ZŁ. 10.000.
Il a été décidé de porter le capital à ZŁ. 1.000.000.
KAPITAŁ: ZŁ. 500.000 geteilt in 50.000 Namensakt. à ZŁ. 10 nom.
It wurde beschlossen das Kapital auf ZŁ. 1.000.000 zu erhöhen.

UD: 1917 — 3,9%; 1928 — 7%.

Na początku naszej państwowości, także w 1917 r., powstała w Warszawie „Patria” SA jako Polskie Towarzystwo Asekuracyjne i Reasekuracji. Posiadało 10 oddziałów i agentur. Spółka dysponowała kapitałem 1 mln zł podzielonym na akcje o nominale 10 złotych. W 1928 r. zapewniała 7 proc. dywidendy przy obrocie składkami na poziomie 1,7 mln zł. Szkodowość z tytułu odpowiedzialności cywilnej oraz AC wynosiła 38 proc.

Rok założenia 1917

POLSKIE TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ „PATRIA”
SPÓŁKA AKCYJNA
STOWARZYSZENIE W SPRAWIE OCHRONY

1 AKCJA
NA OKAZIEJCEŁA
WARTOŚCI
100 NA 100 ZŁOTYCH

NA OKAZIEJCEŁA
100 NA 100 ZŁOTYCH

SKŁADKOWICZ

WARSZAWA, ul. Potas-Wyżwa 13

POLSKIE TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ „PATRIA”
SPÓŁKA AKCYJNA

OBROT w 1928 r. w złotych — CHIFFRE D'AFF. en 1928 en zlotys — UMSATZ ges 1928 in Zloty:

Działalność ubezpieczeniowa — Branches d'assurance — Versicherungszweige		Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	Bilansy ogólnego stanu (bilansy ogólnego stanu)	
Na życie	Vie	Leben	428.986 19	107.502 02	24.638 99
Od wypadków	Accidents	Unfall	—	—	303.803 00
Od odpowiedzialności cywilnej	Respons. civile	Haftpflicht	617.794 36	117.569 46	439.632 76
Od ognia	Incendie	Feuer	—	—	321.360 61
Od kradzieży	Vol	Diebstahl	—	—	14.137 63
Transportów	Transports	Transport	618.625 26	54 91	120 07
Auto-casco	Auto-casco	Auto-casco	—	—	498.268 13
Auto-casco	Auto-casco	Hagel	—	—	—
Od gradobicia	Grêle	—	—	—	—
			1.768 518 51	337 59	1.531 108 87

Wynagrodzenie i wypłaty — Honoraires et paiements

Działalność ubezpieczeniowa — Branches d'assurance — Versicherungszweige		Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	Bilansy ogólnego stanu (bilansy ogólnego stanu)	
Na życie	Vie	Leben	—	—	43 000
Od wypadków	Accidents	Unfall	81.955 54	188 473	—
Od odpowiedzialności cywilnej	Respons. civile	Haftpflicht	107.016 41	188 473	—
Od ognia	Incendie	Feuer	—	—	15 371
Od kradzieży	Vol	Diebstahl	—	—	18
Transportów	Transports	Transport	369 948 82	92 014	—
Auto-casco	Auto-casco	Auto-casco	—	—	—
Auto-casco	Auto-casco	Hagel	—	—	—
Od gradobicia	Grêle	—	—	—	—
			638 921 37	386 135	—

Wzrost sumy ubezpieczeń na życie — Montant des polices d'assurance sur la vie — Gesamtsumme der Lebensversicherungen

KAPITAŁ: ZŁ. 500.000 pozb. na 50.000. akc. nom. wart. ZŁ. 1.000.000.
KAPITAŁ: ZŁ. 500.000 represent. par 50.000 act. nom. et. a ZŁ. 10.000.
Il a été décidé de porter le capital à ZŁ. 1.000.000.
KAPITAŁ: ZŁ. 500.000 geteilt in 50.000 Namensakt. à ZŁ. 10 nom.
It wurde beschlossen das Kapital auf ZŁ. 1.000.000 zu erhöhen.

UD: 1917 — 3,9%; 1928 — 7%.

Towarzystwo Ubezpieczeń „Piaśt” SA w Warszawie posiadało w 1919 r. 17 oddziałów i agentur. Spółka koncentrowała się głównie na ubezpieczeniach od ognia oraz na ubezpieczeniach na życie (w dol. amerykańskich). Dysponowała kapitałem 2 mln zł, w akcjach o nominale 100 zł. Przychód ze składek w 1928 r. wyniósł 3,8 mln zł, a szkodowość 1,6 mln zł [42 proc.].

Nr. 1439. Spółka Akcyjna „Towarzystwo Ubezpieczeń „Piaśt” (1919).

ADR: Warszawa, ul. Miodowa 16, Telozaj, Sapiast, Warszawa.
RADA NADZ. — CONS. d'ADMIN. AUFSICHSRAT: Marek Rogowski (Prez.), Stanisław Liliński (V. Prez.), Henryk Flam, Marcin Frydman, Włodzisław Górecki, Symon Kurak, Henryk Koloszek-Kolberg, Kazimierz hr. Kwiecień, Antoni Łobza, Leopold Adamowicz, Bartłomiej Popławski, Józef Potkowski, Kazimierz Rubkowski, ZARZĄD — ADMIN. — VERWALT. Henryk Barfili (Dir.), Stanisław Warszawski (V. Prez.), Władysław Pajdak (V. Prez.), Stefan Bernardini, Fryderyk Bensus, Wiktor Eisner, Antoni de Figeas, Leon Kopytkowski, Ignacy Skonieczny.

ODZ. i AGENTURY GŁ. — DIRECTEURS et AGENCES GÉNÉRALES — FILIALES et HAUPT-AGENTUREN: Białystok, Bydgoszcz, Białogóra, Bystrzyca, Czerwień, Czemboł, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Równo, Sosnowiec, Toruń, Warszawa.

OBROT w 1928 r. w złotych — CHIFFRE D'AFF. en 1928 en zlotys — UMSATZ ges 1928 in Zloty:

Działalność ubezpieczeniowa — Branches d'assurance — Versicherungszweige		Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	Bilansy ogólnego stanu (bilansy ogólnego stanu)	
Na życie	Vie	Leben	706.656 06	2.761 37	601.996 34
Od wypadków	Accidents	Unfall	89.810 75	30.873 63	116.994 53
Od odpowiedzialności cywilnej	Respons. civile	Haftpflicht	1.886.514 13	272.911 33	1.359.617 13
Od ognia	Incendie	Feuer	188.078 75	—	167.628 85
Od kradzieży	Vol	Diebstahl	298.041 54	—	16.258 69
Transportów	Transports	Transport	321.523 07	—	173.853 39
Chewaz	Chewaz	—	11.132 34	—	3.697 38
Auto-casco	Auto-casco	Auto-casco	185.648 82	—	165.628 82
Auto-casco	Auto-casco	Grêle	301.584 98	—	522.089 34
Od gradobicia	Grêle	—	—	—	—
			5.813.486 47	378.531 00	2.053.595 37

Wynagrodzenie i wypłaty — Honoraires et paiements

Działalność ubezpieczeniowa — Branches d'assurance — Versicherungszweige		Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	Średnia roczna Primes (średnia roczna Gießel)	Bilansy ogólnego stanu (bilansy ogólnego stanu)	
Na życie	Vie	Leben	—	—	63.888 82
Od wypadków	Accidents	Unfall	54.911 10	300 00	199.143 17
Od odpowiedzialności cywilnej	Respons. civile	Haftpflicht	11.831 29	9.133 90	63.888 82
Od ognia	Incendie	Feuer	69.842 49	182.071 27	173.621 19
Od kradzieży	Vol	Diebstahl	273.502 39	2.987 50	13.674 56
Transportów	Transports	Transport	63.724 07	—	161.133 69
Chewaz	Chewaz	—	8.879 03	—	5.784 33
Auto-casco	Auto-casco	Auto-casco	115.485 29	—	115.485 29
Auto-casco	Auto-casco	Grêle	301.584 98	—	522.089 34
Od gradobicia	Grêle	—	—	—	—
			1.667.876 48	218.896 54	1.055.281 50

Wzrost sumy ubezpieczeń na życie — Montant des polices d'assurance sur la vie — Gesamtsumme der Lebensversicherungen

KAPITAŁ: ZŁ. 2.000.000 pozb. na 200.000. akc. nom. wart. ZŁ. 100.000.000.
KAPITAŁ: ZŁ. 2.000.000 represent. par 200.000 act. nom. et. a ZŁ. 10.000.
Il a été décidé de porter le capital à ZŁ. 2.000.000.
KAPITAŁ: ZŁ. 2.000.000 geteilt in 200.000 Namensakt. à ZŁ. 10 nom.
It wurde beschlossen das Kapital auf ZŁ. 2.000.000 zu erhöhen.

UD: 1919 — 10%; 1928 — 10%.

TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ „PIAŚT”
W WARSZAWIE
Ubezpieczenie Życiowe
POLISA №

Wzrost sumy ubezpieczeń na życie — Montant des polices d'assurance sur la vie — Gesamtsumme der Lebensversicherungen

KAPITAŁ: ZŁ. 2.000.000 pozb. na 200.000. akc. nom. wart. ZŁ. 100.000.000.
KAPITAŁ: ZŁ. 2.000.000 represent. par 200.000 act. nom. et. a ZŁ. 10.000.
Il a été décidé de porter le capital à ZŁ. 2.000.000.
KAPITAŁ: ZŁ. 2.000.000 geteilt in 200.000 Namensakt. à ZŁ. 10 nom.
It wurde beschlossen das Kapital auf ZŁ. 2.000.000 zu erhöhen.

UD: 1919 — 10%; 1928 — 10%.

SPÓŁKA AKCYJNA TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ „PIAŚT”
W WARSZAWIE

KAPITAŁ ZARZĄDOWY 2.000.000 ZŁ.
20.000 AKCJI PO 100 ZŁ

25 AKCJI
PO 100 ZŁOTYCH
na okaziejełceł

WARSZAWA, ul. Potas-Wyżwa 13

U progu naszej niepodległości powołane zostało Poznańsko-Warszawskie Towarzystwo Ubezpieczeń SA w Poznaniu. Posiadało oddziały w 7 miastach. Spółka dysponowała kapitałem 1,2 mln zł w akcjach po 100 zł. Oferowała wiele usług ubezpieczeniowych, głównie od ognia i odpowiedzialności cywilnej. Szkodowość w tej firmie w 1928 r. wynosiła 42 proc. W tym czasie dywidenda wyniosła 10 proc.

Nr. 1442. Poznańsko-Warszawskie Towarzystwo Ubezpieczeń, Spółka Akcyjna. (1919).

ADR: Poznań, ul. Kantaka 2/5. *Telegr:* Ogniobank — Poznań.
 RADA NADZ. — CONS. D'ADMIN. — AUFSICHTSRAT: Seweryn Samulski (Pres.), Stefan Suryn (V. Pres.), Michał Benisławski, Aleksander Grobicki, Franciszek Karpiński, Stanisław Kucharski, Dobrogost Lossow, Ludwik Fannenko, Franciszek Rybnarzewski, Dr. Franciszek Spanowski.
 ZARZĄD ADMIN. — VERWALT: Karol Gliński, Dr. Tadeusz Borne, Ing. Ryszard Koszuba.
 ODDZ. I AGENTURY GŁ. — SUCCOURS. et AGENCES GENER. — FILIALEN u. HAUPT-AGENTUREN: Grudziądz, Katowice, Kraków, Lwów, Łódź, Warszawa, Wilno.

OBROT w 1928 r. w złotych — CHIFFRE D'AFF. en 1928 en zlotys — UMSATZ per 1928 in Zloty:

Działy ubezpieczeniowe — Branches d'assurance — Versicherungsbranchen			Szkutki postrane Primes perques Prämienüberschuss	Szkutki przekona- ne z tytułu rease- kuracji — Primes réconcédés — Rückversicher.- Prämien.	
			bezpośrednio — in- directes — di- rektes Geschäft	pośrednio — in- directes — indi- rektes Geschäft	
Od wypadków Od odpowiedzial- ności cywilnej	Accidents Respons. civile	Unfall Haftpflicht Feuer	416.638.63 851.404.02 2.683.336.39	— — 684.708.73	205.826.52 387.837.73 1.080.793.21
Od ognia	Incendie	Feuer	2.683.336.39	684.708.73	1.080.793.21
Od kradzieży	Vol	Diebstahl	329.928.61	2.214.56	152.759.63
„Auto-casco”	„Auto-casco”	„Auto-casco”	586.533.64	—	372.350.71
„Aero-casco”	„Aero-casco”	„Aero-casco”	374.196.83	—	289.071.39
Od gradobicia	Grêle	Hagel	—	9.442.82	—
d. wo- dowych szpiecz.	Dégâts des eaux Autres	Wasserlei- tungsschäden Andere	8.198.71 — 47.079.30	— — —	306.87 — —
			5.250.236.83	743.444.81	2.488.962.06

Szkody wypłacone Sinistres réglés Bezahlte Schäden			Udział uczestnik- ów w wypła- tach za szkody — Part des rétroces- sionnaires dans les sinistres réglés — Schadensteil der Rückversicherer.		
			bezpośrednio — in- directes — di- rektes Geschäft	pośrednio — in- directes — indi- rektes Geschäft	
Wypadków Odpowiedz. Cywilnej	Accidents Respons. civile	Unfall Haftpflicht Feuer	510.783.98 119.996.55 1.112.562.11	— — 468.742.77	309.300.78 54.929.69 529.447.45
Kradzieży	Vol	Diebstahl	50.687.65	1.121.61	7.484.19
„Auto-casco”	„Auto-casco”	„Auto-casco”	341.346.35	—	288.330.92
„Aero-casco”	„Aero-casco”	„Aero-casco”	85.412.37	—	75.475.83
Gradobicia	Grêle	Hagel	—	8.131.59	—
d. wo- dowych szpiecz.	Dégâts des eaux Autres	Wasserlei- tungsschäden Andere	958.31 — 14.070.11	— — —	— — —
			2.921.747.32	492.086.08	1.264.968.86

AL: Zł. 1.200.000 podz. na 10.000 akc. okazie. nom. wart. Zł. 100 i 2.000 akc. u. nom. wart. Zł. 100.

AL: Zł. 1.200.000 représenté par 10.000 act. ordin. à Zł. 100 et 2.000 act. nominat. à 100 val. nom.

AL: Zł. 1.200.000 geteilt in 10.000 Inhaberakt. à Zł. 100 u. 2.000 Namensakt. à 100 nom.

1927 — 10%; 1928 — 10%.

Szereg innych działających na polskich ziemiach w okresie międzywojennym towarzystw ubezpieczeniowych zaprezentowano na poniższych rysunkach.

Nr. 1435. Towarzystwo Ubezpieczeń „Europa”, Spółka Akcyjna (1920).

ADR: Warszawa, ul. Królewska 18. **Telegr:** Europubex — Warszawa.
RADA NADZ. — CONS. d'ADMIN. — AUFSICHTSRAT: Ing. Artur Machlejd (Pr.)
 Józef Wegner (V. Pres.), Dr. Michał Wyrostok, Bronisław Łacki, Stefan Perzycki
ZARZĄD — ADMIN. — VERWALT: Hejzendor Józef Wiercickowski (Pres.), I. G.
 man, Jerzy Machlejd, Julian Poczetowski, Dr. Michał Wyrostok (delegat Rady
 Admin. deleg. — Deleg. des Aufsichtsrates).
DYR. — DIR.: I. Goldman.
ODZ. i AGENTURY GL. — SUCCURS. et AGENCES GENER. — FILIALEN u. HAUPT-
 AGENTUREN: Bydgoszcz, Kraków, Łódź, Poznań, Równe Wilno, Białystok, (delegat),
 Czestochowa, Bedzin, Katowice.
OBROT w złotych — CHIFFRE d'AFF. en zlotys — UMSATZ in Zloty:

		Skłaski pobrane Finans porocz Prämienumsätze		Skłaski prze- sła-ki i tytuły Luzsum — P — (Przebiegi) Rückverträge Prämien.	
		bezpośrednio — di- rectes Geschäft	pośrednio — in- directes — indi- rectes Geschäft	bezpośrednio — di- rectes — indi- rectes Geschäft	pośrednio — in- directes — indi- rectes Geschäft
Na życie	Vie	Leben	1928 4.437.487,32 1929 6.150.480,01	—	3.695.680 4.758.910
Na życie	Vie	Leben	1928 248.643,72 1929 481.851,19	—	207.415 394.073

Skłaski wypłacone
Stammes regies
Besahlte Schäden

Skłaski prze-
sła-ki w wy-
stę-ki na rok
Part des rizi-
sinnigen bei-
schlüssen sich
Schadensrück-
rückverträge

Skłaski wypłacone
Stammes regies
Besahlte Schäden

Skłaski prze-
sła-ki w wy-
stę-ki na rok
Part des rizi-
sinnigen sich
Schadensrück-
rückverträge

Ogólna suma ubezpieczeń na życie — Montant des polices d'assurance sur la vie — Gesamtsumme der Lebensversicherungen Zł. 99.566.327,—

KAPITAŁ: Zł. 1.000.000 podz. na 10.000 akc. imien. nom. wart. Zł. 100.
 CAPITAL: Zł. 1.000.000 représenté par 10.000 act. nominat. à Zł. 100 val. n.
 KAPITAŁ: Zł. 1.000.000 geteilt in 10.000 Namensakt. à Zł. 100 nom.
 DIVID: 1927 — 7%; 1928 — 0%.

Towarzystwo Ubezpieczeń „Europa”
 SPÓŁKA AKCYJNA WARSZAWIE
 ul. Marszałkowska 136 (doci wstępu)

Suma ubezpieczeń Zł. 99.566,327 w zlotys
 Skłaska roczna Zł. 309,50 w zlotys

Polisa № 29600

Towarzystwo Ubezpieczeń „Europa” S.A. w Warszawie na podstawie danych, wyszczególnionych w złożonym wniosku z dnia 16 grudnia 1936 roku, mając zupełne zaufanie do prawdziwości i dokładności tych danych, jak również na zasadzie złożonych świadectw lekarskich i zatwierdzonych przez Radę Ogólnych Warunków Ubezpieczenia, ubezpiecza życie WFP. Stanisława I. Muzarskiego i Marii Janickiej, małżonków, u. O. J. H. I. O. 2, w Warszawie, urodzonych stosownie do oświadczenia dnia 17. 6. 4. 1894 r. w maj. Czechosłow., z/3. 5. 1901 r. w Krakowie, w dniu 1 podup. tarify AA na sumę złotych w wieku pięć lat i pięć dni.

placętką w terminach na wyład śmierci jednej z danch osób ubezpieczonych — osobie pozostającej przy życiu, lub przy dotychczasowym obywatelstwie osoby w dniu 1 czerwca 1949 r. obywatelstwa ubezpieczonych.

Skłaska roczna wynosi Zł. 309,50 i winna być uiszczana w ratach kwartalnych, t. j. dnia 1 czerwca, 1 września, 1 grudnia i 1 marca, z każdego roku w sumie Zł. 66,85, aż do śmierci osoby ubezpieczonej, jednakże nie dłużej jak przez 15 lat.

Ubezpieczenie rozpoczyna się od dnia 1 czerwca 1936 roku.

WARSZAWA, dnia 17 grudnia 1936 r.

Towarzystwo Ubezpieczeń „Europa”
 Spółka Akcyjna

Prezident Zarządu: *Stanisław Muzarski*
 Dyrektor Zarządu: *Janusz Muzarski*

Nr. 1441. Spółka Akcyjna Towarzystwo Ubezpieczeń „Port” (1919).

ADR: Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 59. **Telegr:** Tup — Warszawa.
RADA NADZ. — CONS. d'ADMIN. — AUFSICHTSRAT: Ing. Zygmunt Jasiński (Pres.),
 Adam Driedziński, Ananiasz Einhorn, Tadeusz Epstein, Juljan Herman, Ludwik Kro-
 nonberg, Ing. Ludwik Zagórny-Marynowski, Dr. Emil Panas, Ing. Czesław Swier-
 czewski, Dr. Józef Landau.
DYR. — DIR.: Henryk Rütermann.
ODZ. i AGENTURY GL. — SUCCURS. et AGENCES GENER. — FILIALEN u. HAUPT-
 AGENTUREN: We wszystkich większych miastach Rzeczypospolitej Polskiej —
 Dans toutes les villes plus importantes de la République Polonoise — In allen größe-
 ren Städten der Polnischen Republik.
OBROT w 1928 r. w złotych — CHIFFRE d'AFF. en 1928 en zlotys — UMSATZ per
 1928 in Zloty:

		Skłaski pobrane Finans porocz Prämienumsätze		Skłaski prze- sła-ki w tytuły Luzsum — P — (Przebiegi) Rückverträge Prämien.	
		bezpośrednio — di- rectes — indi- rectes Geschäft	pośrednio — in- directes — indi- rectes Geschäft	bezpośrednio — di- rectes — indi- rectes Geschäft	pośrednio — in- directes — indi- rectes Geschäft
Od wypadków od odpowiedzial- cywilnej	Accidents Respons. civile	Unfall Haftpflicht	136.578,35 240.705,67	— —	— —
Od ognia	Incendie	Feuer	3.032.495,25	28.213,76	—
Od kradzieży	Vol	Diebstahl	234.345,67	913,12	—
Transportów	Transports	Transport	191.257,24	—	—
„Auto-casco”	„Auto-casco”	„Auto-casco”	144.808,76	—	—
Od gradolotnia	Grêle	Hagel	214.422,06	—	—
Maszyn	Machines	Maschinen	48.791,29	—	—
			4.205.410,29	29.126,88	—

Skłaski wypłacone
Stammes regies
Besahlte Schäden

Skłaski wypłacone
Stammes regies
Besahlte Schäden

Skłaski wypłacone
Stammes regies
Besahlte Schäden

Skłaski wypłacone
Stammes regies
Besahlte Schäden

Ogólna suma ubezpieczeń na życie — Montant des polices d'assurance sur la vie — Gesamtsumme der Lebensversicherungen Zł. 99.566.327,—

KAPITAŁ: Zł. 1.000.000 podz. na 100.000 akc. imien. wart. nom. Zł. 10.
 CAPITAL: Zł. 1.000.000 représenté par 100.000 act. nominat. à Zł. 10
 KAPITAŁ: Zł. 1.000.000 geteilt in 100.000 Namensakt. à Zł. 10 nom.
 DIVID: 1927 — 6%; 1928 — 6%.

100

SPÓŁKA AKCYJNA TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ „PORT”
 ZATWIERDZONA PRZEZ WNIOSKOWY SKARBOD OWĄZ PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ DNIEM 9 LIPCA 1919

KAPITAŁ ZAKŁADOWY ZŁ. 600.000.—
 60.000 AKCJI PO ZŁ. 10.—

10 AKCJI
 WARTOŚCI NOMINALNEJ STO ZŁOTYCH
 OD NR. 00871 DO NR. 00880

WP.

WARSZAWA, DNIA

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ TOWARZYSTWA UBEZPIECZEŃ „PORT”

Stanisław Muzarski *Janusz Muzarski*

100

Nr. 1436. Europejskie Towarzystwo Ubezpieczeń Towarów i Pakunków Podróżnych, Spółka Akcyjna. (1922).

ADR: Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 59.
RADA NADZ. — CONS. d'ADMIN. — AUFSICHTSRAT: Ing. Zygmunt Jasiński (Pres.), Maksymilian Engel de Ozerkut (V. Pres.), Ludwik Zagórny Marynowski, Wacław

Szujski, Ananjasz Einhorn, Tadeusz Epstein, Witold ZARZĄD — ADMIN. — VERWALT: Ananjasz Einhorn, Henryk Ritterman.
DYR. — DIR: Ananjasz Einhorn (dyr. zarz. — dir. en chef)

OBROT w 1928 r. w złotych — CHIFFRE d'AFF. en 1928 in Zloty:

Działy ubezpieczeniowe — Branches d'assurance — Versicherungsbranchen.

Od wypadków	Accidents	Unfall	38.438
Bagażów	Bagages	Gepäck	
Przeładunków	Transports	Umladung	

Nr. 1437. Towarzystwo Ubezpieczeń „Orzeł”, Spółka Akcyjna. (1926).

ADR: Warszawa, ul. św. Krzyska 30. Teleg.: Aquila — Warszawa.
ZARZĄD — ADMIN. — VERWALT: Adam hr. Tarnowski (Pres.), Paweł Heilperin (V. Pres.), Dr. Marjan Boziewicz, Zygmunt Heilperin, Dr. Józef Landau, Dr. Wiktor Mikulecki, Hans C. Raabe, Ludwik Zeleński.

DYR. — DIR: Dr. E. Gasiorowski, Edmund Metallman.
ODDZ. i AGENTURY GL. — SUCCURS. et AGENCES GÉNÉR. — FILIALE u. HAUPT-AGENTUREN: Białystok, Katowice, Kielce, Kraków, Lwów, Łódź, Poznań, Wilno, Włocławek.

OBROT w 1928 r. w złotych — CHIFFRE d'AFF. en 1928 in Zloty:

Działy ubezpieczeniowe — Branches d'assurance	Składki pobrane Primes perçues Prämienentnahme		Składki przekazane z tytułu reasekuracji — Primes rétrocédés — Rückversicher.-Prämien.
	bezpośrednio — directement — direkt	pośrednio — indirectes — indirektes	
pożary	2.115.445,60	—	1.819.953,69
diebstwaha	226.222,73	11.848,80	215.014,36
transportu	88.227,34	41.729,92	83.165,78
inne	345.050,84	—	310.545,68
RAZEM	2.774.946,51	53.578,72	2.428.679,51

Nr. 1447. Towarzystwo Akcyjne Ubezpieczeń „Vita” w Warszawie. (1919).

ADR: Warszawa, ul. Fredry 2. Teleg.: Vita — Warszawa.
RADA ZARZĄDZ. — CONS. d'ADMIN. — AUFSICHTSRAT: Henri Stiefel (Pres.), Władysław Braunstein, Wilhelm Hordliczka, Zbigniew Rozmanit, Joseph Straesslé, Dr. Stanisław Sławiński.

DYR. — DIR: Ing. Stefan Giełg (dyr. zarz. — Dir. en chef — Gen.-Dir.), Zdzisław Reklewski.

ODDZ. i AGENTURY GL. — SUCCURS. et AGENCES GÉNÉR. — FILIALE u. HAUPT-AGENTUREN: Bydgoszcz, Katowice, Kraków, Lwów, Łódź, Poznań, Wilno.

OBROT w 1928 r. w złotych — CHIFFRE d'AFF. en 1928 in Zloty:

Działy ubezpieczeniowe — Branches d'assurance — Versicherungsbranchen

Na życie	Vie	Leben	2.294.550,50
Od wypadków	Accidents	Unfall	236.442,24
			2.530.994,74

Na życie	Vie	Leben	181.736,87
Od wypadków	Accidents	Unfall	22.558,24
			204.295,11

Suma ogólna ubezpieczeń na życie — Montant des polices sur la vie — Gesamtsumme der Lebensversicherungen

KAPITAŁ: Żł. 2.000.000 podz. na 20.000 akt. imien. nom.

CAPITAL: Żł. 2.000.000 représenté par 20.000 act. nomina

Nr. 1448. Warszawskie Towarzystwo Ubezpieczeń, Spółka Akcyjna. (1870).

ADR: Warszawa, ul. Jasná 4. Teleg.: Florian — Warszawa.
RADA NADZ. — CONS. d'ADMIN. — AUFSICHTSRAT: Antoni Wieniawski (Pres.), Kazimierz Natanson (V. Pres.), Karol Wilhelm Schelber (V. Pres.), Stanisław hr. Czacki, Samuel Dickstein, Ananjasz Einhorn, Dr. Feliks Hilchen, Ing. Czesław Klarner, Ludwik Kronenberg, Stefan Lauryszewski, Henryk hr. Potocki, Michał Szerepowski, Tadeusz Szulczyński, Edward Werner.

DYR. — DIR: Jan Adam Jeziorański (dyr. nac. — dir. génér. — Gen.-Dir.), Andrzej Słowiński (dyr. — dir. — Dir.).

ODDZ. i AGENTURY GL. — SUCCURS. et AGENCES GÉNÉR. — FILIALE u. HAUPT-AGENTUREN: Białystok, Gdynia, Katowice, Kraków, Lwów, Łódź, Łuck, Poznań, Warszawa, Wilno.

OBROT w 1928 r. w złotych — CHIFFRE d'AFF. en 1928 in Zloty:

Działy ubezpieczeniowe — Branches d'assurance — Versicherungsbranchen

Od wypadków	Accidents	Unfall	—	59.198,80	—
Od odpowiedzialności cywilnej	Respons. civile	Haftpflicht	—	21.065,01	—
Od ognia	Incendie	Feuer	5.385.156,83	6.039.531,44	4.505.202,65
Od kradzieży	Vol	Diebstahl	467.984,22	85.739,97	392.880,21
Transportów	Transports	Transport	651.456,27	116.192,71	454.516,16
			1.440.329,26	85.693,01	1.079.310,33
			67.592,01	28.905,82	62.284,95
			—	8.832,98	—
			8.012.518,61	6.469.012,07	6.484.194,30

Nr. 1456. Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń „S n o p”. (1903).

ADR: Warszawa, ul. Traugutta 3.
RADA NADZ. — CONS. d'ADMIN. — AUFSICHTSRAT: Adam Łuniewski (Pres.), Emil Świða (V. Pres.), Ignacy Hordliczka (V. Pres.), Jan Stanisław Okolski (V. Pres.), Kazimierz Ambroźewicz, Adam Bohdanowicz, Ludwik Bryndza-Nacki, Kazimierz Dziewanowski, Włodzimierz Grodzicki, Leon Grohman, Aleksander Helczyński, Bogusław Herse, Stefan Higersberger, Antoni hr. Jundziłł, Jan Kijewski, Marjan Kiniorski, Tomasz Komierowski, Daniel Kuszewski, Kajetan Piechowski,

Józef Rulikowski, Hipolit Wasowicz, Zbigniew hr. Żółtowski, Jan Jeziorański, Prot Mielecki, Jan Rudowski, Adolf Sturm, Józef Zychliński.

KOMITET. WYK. — COMIT. EXECUT. — EXEKUTIVKOM: Emil Świða (Pres.), Kazimierz Ambroźewicz, Ludwik Bryndza-Nacki, Jan Kijewski, Zbigniew hr. Żółtowski.

DYR. — DIR: Władysław Hertz, Jan Tomorowicz, Stanisław Zuberbier.

ODDZ. i AGENTURY GL. — SUCCURS. et AGENCES GÉNÉR. — FILIALE u. HAUPT-AGENTUREN: Grudziądz, Kalisz, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Lwów, Łódź, Poznań, Sosnowiec, Toruń.

OBROT w 1928 r. w złotych — CHIFFRE d'AFF. en 1928 in Zloty:

Działy ubezpieczeniowe — Branches d'assurance — Versicherungsbranchen

Od ognia	Incendie	Feuer	3.180.531,00	256.867,89	2.678.277,20
Od gradobicia	Grêle	Hagel	3.876.006,83	134.135,01	3.402.069,29
			7.056.537,83	391.002,90	6.080.346,49

Działy ubezpieczeniowe — Branches d'assurance	Składki pobrane Primes perçues Prämienentnahme		Składki przekazane z tytułu reasekuracji — Primes rétrocédés — Rückversicher.-Prämien.
	bezpośrednio — directement — direkt	pośrednio — indirectes — indirektes	
pożary	—	59.198,80	—
odpowiedzialności cywilnej	—	21.065,01	—
ognia	5.385.156,83	6.039.531,44	4.505.202,65
kradzieży	467.984,22	85.739,97	392.880,21
transportów	651.456,27	116.192,71	454.516,16
inne	1.440.329,26	85.693,01	1.079.310,33
	67.592,01	28.905,82	62.284,95
	—	8.832,98	—
RAZEM	8.012.518,61	6.469.012,07	6.484.194,30

Działy ubezpieczeniowe — Branches d'assurance	Składki wypłacone Sinistres réglés Besahitte Schäden		Udział reasekuranów w wypłatach — Part des rétrocessionsnaires dans les paiements de la Rückversicher.
	bezpośrednio — directement — direkt	pośrednio — indirectes — indirektes	
pożary	—	58.579,28	—
odpowiedzialności cywilnej	—	7.457,05	—
ognia	2.969.991,33	3.376.554,25	2.552.507,81
kradzieży	192.177,64	33.305,42	143.776,80
transportów	531.121,23	117.420,10	463.327,41
inne	—	205,48	—
	1.172.998,44	14.751,47	880.507,54
	—	81.780,26	—
	—	53.608,50	—
	—	2.014,93	—
RAZEM	4.866.248,34	3.935.677,34	4.040.119,56

o. imien. nom. wart. Żł. 50.

100 act. nominat. à Żł. 50 val. nom.

amensakt. à Żł. 50 nom.

zawa.

ANGIELSKA SPÓŁKA AKCYJNA TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ PRUDENTIAL
 THE PRUDENTIAL ASSURANCE COMPANY LIMITED
 GŁÓWNA KASOWA: WILHELM, KARL, GEORGEN
 SIEDZIWA W POLSCE: WARSZAWA. DZIAŁ UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIĘ W POLSCE: DZIAŁ W WYKAZNY

Kwit na opłatę
 Termin płatności: 1 11
 Polisa Taryfa
 Nr. 3603581 D-20
 (Polish class)
 Ubezpieczony WP: Michałsk Irene Mar
 Dr. Michałski Leon T
 Rada: Pawełsk

"WISŁA"
 OWY TOWARZYSTWO WZAJEMNYCH UBEZPIECZEŃ
 W IMIĘ BOŻE
 W KRAKOWIE
 W WIELKOWIE
 W LWOWIE

ZAKŁAD
 ŻYCIĘ I POSAGI
 toratem
 ŚCI NAJDOSTOJNIEJSZEJ
NEJ GIZELI
 D.N.U.

Na podstawie układu
z c. k. austriackim Funduszem wojskowym dla wdów i sierót
 przez ces. król. uprzyw. Towarzystwo ubezpieczeń na życie
AUSTRYACKI FENIKS WE WIEDNIU
 Dyrekcyja: I, Riemergasse 2
 Wpłaty kapitału akcyjny: 6,000,000 koron.
 wygołowana

RUSKIE
TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ OD OCNIA.
 KAPITAŁ ZAKŁADOWY Rsr. 2,500,000.
ŚWIADECTWO UBEZPIECZENIA
 Reprezentacja RUSKIEGO TOWARZYSTWA UBEZPIECZEŃ OD OCNIA w Warszawie zatwierdza niniejszą do W...
 za ubezpieczenie sumy Rabił...
 w...
 187 r. od godziny 12-jej w południe, do dnia 24 Lipca...
 w południe. Świadectwo niniejsze ma tę samą moc obowiązującą co polisa, która przez Zarząd w ciągu miesiąca nadesłana będzie.
 WAWIA. Własna marka...
 Reprezentacja dla Królestwa Polskiego.

dodatkowa
 a wojennego Nr. 251463

P K O
POLSKIKI ZWIĄZOK
POCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI
DZIAŁ UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIĘ
POLISA
 Nr. 7 5043 TARYFA A
 Ubezpieczony P...
 Data i miejsce umieszczenia ubezpieczonego...
 Ubezpieczony w razie choroby ubezpieczony
 Ubezpieczony za wypadek śmierci...
 Wawonia, dn. 10 listopada 1920 r.

Na podstawie odtworzonych informacji o ważniejszych ubezpieczycielach okresu międzywojennego (i wcześniejszego) w Polsce, możemy z dużym prawdopodobieństwem przyjąć, iż było wówczas w obiegu kilkaset tysięcy historycznych polis wystawionych indywidualnym klientom na potwierdzenie zawartych umów ubezpieczeniowych różnego rodzaju.

Ciekawa dla dzisiejszego kolekcjonera jest treść i forma poszczególnych polis: wartość w różnych walutach, terminy zawartych umów, warunki i terminy ich obowiązywania, opłaty i systemy ich uiszczania (np. raty, gotówka). Do charakterystyk poszczególnych polis należy dołączyć ocenę kondycji ekonomicznej ubezpieczyciela, relację wartości majątkowej obiektów ubezpieczanych do dochodów ubezpieczających się klientów. Interesującym problemem jest ocena ryzyka ubezpieczyciela wyrażona między innymi stosunkiem wypłacanych odszkodowań do wpłacanych składek.

Osobną kwestią jest rozpoznanie stylu zarządzania zakładem ubezpieczeń, jego organizacją, ale także składem osobowym członków rad nadzorczych i zarządów. Spotkać w nich można wiele znakomitości świata gospodarczego i politycznego ówczesnych czasów. Imiennie wykazywano większych przedsiębiorców, polityków, często arystokratów i ziemian.

Kolekcjoner polis – podobnie jak zbieracz historycznych, tradycyjnych papierów wartościowych, akcji i obligacji – interesuje się szatą graficzną polis, ich projektantami i drukarniami, także formami marketingu na lokalnych rynkach kapitałowych. Taki zbiór polis z poszczególnych okresów historycznych stanowi ciekawe źródło wiedzy o ustroju gospodarczym kraju, panujących zwyczajach i nastrojach społeczeństwa.

Pomocne w tym zbieractwie : ogólnie dostępne piśmiennictwo ubezpieczeniowe, informatory poszczególnych zakładów. Ważną rolę edukacyjną i dokumentacyjną pełniło działające do niedawna w Krakowie Muzeum Ubezpieczeń ze swoimi wydawnictwami.

Istniejącemu w Polsce kolekcjonerstwu licencji ubezpieczeniowych sprzyja rynek antykwaryczny, staroci, a także nowoczesny Internet. Ale ciekawym źródłem oryginalnych walorów są ciągle szuflady naszych dziadków, gdyż w wielu domach znajdują się dowody przeszłości, wśród nich pamiątkowe dzisiaj licencje ubezpieczenia życia i zdrowia, ochrony przed ogniem, kradzieżą, bezpieczeństwa bagażu w podróży czy szyb wystawowych narażonych na stłuczenie w razie ewentualnego tumultu..., a także ubezpieczenia posagowe. Sięgnijmy zatem do rodzinnych zasobów i ocalmy je dla przyszłości.

* * *

Ubezpieczenia różnych zdarzeń także współcześnie mają się dobrze. Prowadzone są przez licznych ubezpieczycieli w dwóch działach: Dział I – ubezpieczenia życiowe, oraz Dział II – ubezpieczenia majątkowe. O ich rozmiarach, strukturze, wartości wpłacanych corocznie składek i wypłacanych odszkodowaniach informuje Rocznik Statystyczny. Orientację w tym zakresie dają następujące liczby:

	Rok 2005	Rok 2011
Dział I		
Suma rocznych składek w mln zł	15 048	31 530
Liczba wydanych polis w tys. sztuk	14 300	20 234
Składka roczna na 1 polisę w zł	1 060	1 558

	Rok 2005	Rok 2011
Dział II		
Suma rocznych składek w mln zł	12 745	20 540
Liczba wydanych polis w tys. sztuk	47 414	75 050
Składka roczna na 1 polisę w zł	270	275

Tak więc współcześnie w kraju przeszło 50 mld zł składek ubezpieczeniowych udokumentowanych jest w blisko 100 mln indywidualnych polis. Dla nas to nie tylko wielki rynek ekonomiczny, lecz także kolekcjonerska szansa.

Wykaz źródeł

- Rocznik Informacyjny o Spółkach Akcyjnych w Polsce 1930*, wyd. Banku Handlowego SA w Warszawie.
- 180 lat ubezpieczeń na ziemiach polskich*, wyd. PZU, Poznań 1983.
- 200 lat ubezpieczenia 1803–2003, geneza – powołanie – czas*, wyd. Karta, Warszawa 2003.
- Rocznik Statystyczny*, GUS, Warszawa 2011.
- Zbiory Muzeum Ubezpieczeń w Krakowie*.

PROF. ZW. DR HAB. LESZEK KAŁKOWSKI – kierownik Katedry Nieruchomości i Ubezpieczeń w Małopolskiej Wyższej Szkole Ekonomicznej w Tarnowie.